

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

משפטים

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות-החילולא של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" נ"ע

לעילוי נשמת
ר' לייב בן ר' שמואל ע"ה פליישמן
נפטר ד' אדר ה'תשט"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנו
הו"ח ר' בצלאל שיחי' פליישמן

* * *

IN LOVING MEMORY OF
Reb Meshulam Zalman Hakohen
ben Reb Volf Hersh Hakohen Gross
Passed away on 5 Adar, 5773

ת. נ. צ. ב. ה.

*

DEDICATED BY HIS CHILDREN & GRANDCHILDREN
Mr. & Mrs. Zalman Leib and Esther Hencha Roth
שיחיו and family שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

משפטים *

א. "הרי החונק... ומצאו חברו ואמר לו הנח לו"

בסיום מסכת בבא בתרא, במשנה האחרונה¹, נאמר: ערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין. מעשה ובה לפני רבי ישמעאל, ואמר: גובה מנכסים בני חורין. אמר לו בן גנס: אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין. אמר לו: למה? אמר לו: הרי החונק את אחד בשוק, ומצאו חברו ואמר לו: הנח לו [ואני אתן לך²] – פטור, שלא על אמונתו הלוהו, אלא איזהו ערב שהוא חייב? הלוהו ואני נתן לך – חייב, שכן על אמונתו הלוהו.

ומסיימת המשנה: ואמר רבי ישמעאל: הרוצה שיחכים, יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן³, והן כמעין הנובע. והרוצה שיעסוק בדיני ממונות, ישמש את שמעון בן גנס.

על מחלוקת זו במשנה, נאמר בגמרא⁴: אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: אף-על-פי שקילס רבי ישמעאל את בן גנס – הלכה כמותו (כרבי ישמעאל).

לאחר מכן ממשיכה הגמרא ואומרת: איבעיא להו בחנוק מה לי אמר רבי ישמעאל (=התעוררה אצלם הבעיה מהי דעתו של רבי ישמעאל לגבי הדין במקרה של המבטיח לחברו ממוון כדי שהלה יפסיק לחנוק אדם אחר). (ומבאר רשב"ם: דלמא משום צערא דחבריה שנחנק נמי גמר ומקנה, או דלמא מתכין הוא להצילו מחניקה ומצוה הוא דקא עביד ולא מידי חסריה ולא הוי ערב. כלומר: שמו משום

(*) וסיום מס' ב"ב – בבלי ירושלמי.

(1) קעה, ב.

(2) כ"ה במשנה שבבבלי, שנתוסף בחצאי-רובע. וליתא במשנה שבמשניות. וראה שינויי נוסחאות למשניות. וש"ב.

(3) כ"ה גירסת הבי"ח. וכ"ה במשנה שבמשניות ובירושלמי. ובמשנה שבבבלי – בתורה יותר מהן.

(4) קעה, סע"א.

צער החבר הנחנק אכן החליט המציל לשלם ממוון זה, וחייב לשלמו, או שמו כוונתו היא רק להצילו מן החנק, ועושה בכך מצוה, והחונק אינו מפסיד בכך דבר, ולכן המציל אינו נחשב כערב). תא שמע (=הוכחה לכך) דאמר רבי יעקב, אמר רבי יוחנן: חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק. (ושואלת על כך הגמרא: הלכה כמותו (לגבי הדין במקרה של חנוק) או אין הלכה כמותו? תא שמע דכי אתא (=כאשר הגיע) רבין, אמר רבי יוחנן: חלוק היה רבי ישמעאל אף בחנוק, והלכה כמותו אף בחנוק.

אך הגמרא מסיימת ואומרת: „אמר רבי יהודה, אמר שמואל: חנוק וקנו מידו – משתעבד, מכלל דערב בעלמא לא בעי קנין (=מכך נלמד שערב רגיל, על הלוואה, אינו צריך קנין כדי לתת תוקף לערבותו) .. והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין, אחר מתן מעות בעי קנין⁵. כלומר, במקרה של חנוק הרי האדם ש„אמר הנח“ נעשה משועבד לדבריו רק אם נעשה קנין. עד כאן דברי הגמרא בתלמוד הבבלי.

ב. בתלמוד הירושלמי – מסקנה שונה

בתלמוד הירושלמי נאמר שם: רבי יסא בשם רבי יוחנן אמר, אף-על-פי שקילסו רבי ישמעאל את בן גנס – על מדרשו קילסו. אבל אינה (הלכה) כבן גנס. שמעון בר ווה בשם רבי יוחנן: אף בחנוק הלכה כרבי (ישמעאל⁶). אך בתלמוד הירושלמי אין מובאים דבריו של שמואל, שדוקא במקרה של חנוק וקנו מידו – משתעבד, וכן אין מובא שם המשך הדברים עד „והלכתא ערב בשעת מתן מעות... אחר

(5) ומסיים „ערב דבית דין לא בעי קנין דבהיא הנאה דמהימן לי“ גמר ומשעבד לי“. וראה רשב"ם, תוד"ה והלכתא (בסוף המס') ופיהמ"ש להרמב"ם (ובהוצאת קאפח – בערה) – בשתי הגירסאות בסיום המסכת. וראה ח"י הצ"צ על הש"ס כאן סוף המס', ואכ"מ.
(6) כצ"ל, כדפוס קושטנדינא. וכ"ה בפני משה שם.

לעילוי נשמת הרה"ח הרה"ת אי"א ר' יקותיאל מנחם ע"ה ב"ר שרגא שליט"א ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בענייני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' "וקם שבט ישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.
(מנוסח המצבה)
*

נדפס ע"י ידידיו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגות מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

ההלואה ממנו ולא מן הלווה, כפי שמפרש בעל „פני משה” את תמיהת רבי יוסי, ולא כפי שמוכן מן הסוגיא, שהוא משתעבד כעורב, כלומר, שהחוב מוטל גם לאחר מכן על הלווה, והמלוה צריך לתבוע את החוב בראש ובראשונה מידי הלווה, כפי שמפורטים במשנה¹⁰ פרטי הדינים בנדון.

זאת ועוד: לפי הסברו של בעל „פני משה”, הרי תמיהת רבי יוסי מבוססת על הנימוק, ש„לא היה מתכוין אלא להציל את זה”, וזהו בדיוק הנימוק שמביא בן גנסי במשנה: „הרי החונק את אחד בשוק...” – ובמה, אפוא, חידושו?

ולכן סביר יותר לומר, שדברי רבי יוסי בתלמוד הירושלמי באים כהמשך לנאמר לפני כן, ש„אף בחנוק הלכה כרבי ישמעאל”¹¹,

רבי יוסי מתכוון להסביר מדוע גם בענין „חנוק” משתעבד המבטיח בלי קנין, כדלהלן. כלומר, בתלמוד הירושלמי המסקנה היא, שלא כבתלמוד הבבלי – שבענין „חנוק” הרי מי ש„אמר שבקיה” משתעבד גם ללא קנין.

ויש לומר, שהמחלוקת בין התלמוד הבבלי לבין התלמוד הירושלמי, אם ערב צריך קנין לאחר מתן מעות, כרוכה במחלוקת כללית לגבי עצם ההגדרה והנימוק של שעבודו של ערב.

ג. שעבוד הערב – מפני הסתמכות המלוה עליו, או מפני קבלת הנאה

בענין ערב בשעת מתן מעות אומר רש”י¹² „בהוא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשתעבד נפשיה” (=הערב משתעבד מפני הנאתו מכך שהמלוה מאמין לו), ובפשטות הכוונה היא, כפי שמוכן מדברי מספר פוסקים¹³, שההנאה של הערב מעובדת היותו מהימן מספיקה כדי

מתן מעות בעי קנין...”, ובמקום זאת נאמר בסיום הדברים בתלמוד הירושלמי: אמר רבי יוסי ואת שמע מיניה (=ומכך מוכח), בר נש דהוה צייד לחברי’ בשוקא (=אדם שהיה תופס את חברו בשוק, בכוונה להורגו), אתא חד ומר שבקיה ונא יהב (=ובא אדם אחר ואמר „הנח לו ואני אשלם”), מן אהן גביי ומן אהן לא גביי (=מאדם זה, אשר הבטיח לשלם, גובה המלוה, ומן הלווה אינו גובה).

ומסביר בעל „פני משה”, שדברי רבי יוסי הם „כמתמיה”: אם סוברים ש„אף בחנוק הלכה כרבי ישמעאל”, יוצא מכך, שכאשר אדם „צייד לחבריה בשוק (מלשון⁷ צודה לקחת נפשו)” ואדם אחר אומר „שבקיה ואנא יהב לך”, צריך המלוה לגבות את הממון לא מן הלווה, אלא מהאדם אשר „אמר שבקיה” – וכיצד ניתן לומר כך?! שהרי „במה נעשה זה בעל חוב שלו, דלא היה מתכוון אלא להציל את זה, וקסבר מצוה קעביד”⁸.

לפי פירושו יוצא, שהמסקנה בתלמוד הירושלמי בענין זה היא כמו המסקנה בתלמוד הבבלי, כדברי בעל „מראה פנים” שם, שלגבי חנוק ההלכה איננה כרבי ישמעאל, האומר, שמשמעבד ללא קנין⁹.

אך דחוק ביותר לפרש באופן זה את דברי רבי יוסי בתלמוד הירושלמי: אף אם נאמר ש„אף בחנוק הלכה כמותו”, והאדם שאמר „שבקיה” משתעבד לשלם, אך מגין לנו שהכוונה היא שהוא משתעבד עד כדי כך שהוא הופך להיות „בעל החוב”, שגובים את

(7) ע”פ ל’ הכתוב – ש”א כד, יב.

(8) לשון הפני משה שם.

(9) כ”ה במראה הפנים שם בירושלמי „ובהכי אזלא המסקנא דהכא כדהתם דאין הלכה בחנוק כמותו”. וכנראה מפרש דלר’ ישמעאל בחנוק אין צריך קנין. והוא כבשטמ”ק ב”ב בסופו. אבל מפיהמ”ש להרמב”ם כאן, נמוקי יוסף, מאירי (במשנה) ועוד* משמע, דלר’ דמתני’ בחנוק בעי קנין דליגביל מבני חורין, ולבן גנסי לא מהני אפילו בקנין. וראה גם ריטב”א (בלוי, תשי”ד. ירושלים, תשל”ו) בסיום ב”ב. חי’ הצ”צ כאן במשנה. ועוד.

(* וכן משמע ברע”ב במשנה. וראה תוי”ט שם.

לעילוי נשמת
ר’ נתנאל ב”ר אפרים ע”ה נסים
נפטר ביום ט”ז סיון ה’תשס”ה
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות
זוגתו מרת דבורה בת אסתר תחי’ נסים
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע”י ילדיהם

ר’ עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים
ר’ אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים
ר’ דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

* * *

לעילוי נשמת

ר’ שלמה ב”ר יוסף ע”ה קרמרמן
נפטר ביום ט’ מ”ח ה’תשס”ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תחי’ קרמרמן
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע”י ילדיהם

ר’ עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים
ר’ נחום יוסף שיחי’ קרמרמן

ר’ גרשון שמואל וזוגתו מרת רונית שיחיו קרמרמן
ר’ מרדכי יצחק וזוגתו מרת גיטל שיחיו אפסל

(10) בבבלי קעג, סע”א ואילך ובירושלמי ה”ח.

(11) ראה גם מהר”א פולדא ושדה יהושע לירושלמי כאן.

(12) קעג, ב.

(13) ראה ריטב”א קדושין ז, רע”א. וראה גם ריטב”א

ב”ב שם.

לגרום לו ל"משתעבד נפשיה"¹⁴.

אך בעל "נימוקי יוסף" אומר בסיום המסכת, לגבי ערב בשעת מתן מעות, שזה שהערב "משתעבד בלא קנין" היא "כיון דעל פיו הוציא מעותיו מתחת ידו". וביתר הרחבה הוא מסביר זאת בסוגיא קודמת¹⁵: "ואף-על-פי שאין שם קנין אלא באמירה בעלמא, משתעבד ליה, דמצוי (=שהרי יכול) אמר לו המלוה אם לא היית אתה, לא הייתי מלוה אותו כלל". ובדומה לכך מסביר רבינו גרשום בסוף המסכת: "דמצוי אמר ליה (=שיכול לומר לו) אי לאו את לא נפיק זוזי (=לולא אתה לא היה יוצא הכסף) מתחת ידי". ולגבי דברי רב אשי ש"בהאי הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה" אומר בעל "נימוקי יוסף"¹⁶, שזהו הסבר לכך ש"לא הוי אסמכתא"¹⁷.

ולפי זה יוצא, שניתן להסביר בשני אופנים את הנימוק לכך שהערב משתעבד בלי קנין¹⁸:

(א) הערב אינו משתעבד מפני שהוא מקבל הנאה וכדומה, אלא בעיקר מפני ש"על פיו הוציא מעותיו", ובכך גרם הערב לחסרון ממון של המלוה. וכפי שמובן מן הגמרא בפשטות, שחובת הערב אינה נובעת מגרימת נזק כספי על ידו וכדומה (וכאילו עצם גרימתו לנתינת הממון מטילה עליו את החוב¹⁹), אלא, זוהי

(14) וכמו ב"מתנה שומר שכל להיות כשואל", דאין צריך קנין ד"בההיא הנאה דקא נפיק ל" קלא דאיניש מהימנא הוא גמיר ומשעבד נפשי" (ב"מ צד, א).

(15) לוף קעד, א ד"ה אמר רב הונא.

(16) וכפשטות המשך הגמ' (שם קעג, ב) דדברי רב אשי באו לתרץ "הא מעשים בכל יום דאסמכתא לא קניא" (ועד"ז הוא בטור חו"מ ר"ס קכט). וראה לשון הרשב"ם (שם בסופו) ד"ה גמר "בלב שלם" (וממשיך: ושליחותא דערב קא עביד מלוה כאילו הוא עצמו הלוח). וראה מתנה אפרים הל' ערב ס"א.

(17) וראה עוד הסברות בגדר ערב – בראשונים (ומפרשים) קידושין ז, רע"א. שם ת, ב. וראה ר"ן (קידושין שם ת, ב) ד"ה וכתב הרמב"ן בקדושין מדין ערב וכיו"ב – אם הוא דוקא "בהוציא ממון מרשותו לרשות אחר בן דעת לפי שבוכותו של זה מתחייב זה מדין ערב" או שמספיק גם ההיא הנאה שהוציא ממון על פיו – גם כשזרקו לים.

(18) כדמשמע לכאורה מפשטות הלשון בנמוקי יוסף שם. וע"ד מראה דינר לשולחני דחייב (שו"ע חו"מ ס' שו

הסיבה המביא להשתעבדותו של הערב: עצם העובדה שהמלוה נתן את ממונו על סמך דברי הערב, דבר המוכיח שהמלוה סומך על אדם זה, היא הגורמת לכך שהערב משתעבד.

(ב) הערב משתעבד מפני "בההיא הנאה דקא מהימן ליה", מפני שהערב מקבל הנאה מכך, וקבלה זו עצמה נחשבת כקנין²⁰, אשר בגללו "גמר ומשעבד נפשיה".

ההבדל הנובע משני הסברים אלו לגבי הלכה למעשה הוא בענן "חנוק": אם הגורם לשעבוד הוא עצם נתינת הממון, יוצא, שכאשר "אמר שבקיה" במקרה של "חנוק", הרי "לאו מידי חסריה" (=לא הויק לו כלום), שהרי המלוה לא נתן את הממון ללווה עקב דברי הערב, ולכן אין כאן כל כך הסתמכות של המלוה על הערב, ולכן הוא איננו "גמר ומשעבד נפשיה", ובמקרה כזה הוא משתעבד רק על ידי קנין.

אך אם השעבוד נגרם עקב קבלת הנאה, יש לומר, שגם במקרה של "חנוק" הרי האדם אשר "אמר שבקיה" משתעבד, כאמור, כי גם עצם השפעתו למניעת סבל חברו שנחנק²¹ מהווה עבורו קבלת הנאה, ולפיכך הוא משתעבד²².

ד. המחלוקת בין הבבלי לבין הירושלמי כרוכה בנימוק לשעבוד הערב

לפי זה יש לומר, שעל כך מתבסס ההבדל בין המסקנה בתלמוד הבבלי, ש"חנוק בעי קנין", לבין המסקנה בתלמוד הירושלמי, שאין צורך בקנין:

שיטת התלמוד הבבלי היא, כפירוש רבינו גרשום ובעל "נימוקי יוסף", ש"בההיא הנאה דקא מהימן ליה" אינו נימוק מספיק לכך

ס"ז (וראה ש"ך שם סק"ב). וראה שם ס"ז קכט בש"ך סק"ז. אבל ראה סמ"ע שם סק"ז. נתינה"מ שם סק"ב. ביאור הגר"א שם סק"א ס"ז. ועוד.

(20) ראה ריטב"א קידושין ז, רע"א. מחנה אפרים שם ד"ה אבל ובהל' ריבית ס"א.

(21) או בההיא הנאה דקא מהימן ל" ושביק' מלחנק.

(22) ראה רשב"ם (קעו סע"א – הובא לעיל ס"א) ונמוקי" סוף ב"ב.

הקדושה, בירושלים עיר הקודש ובבית המקדש השלישי.

... ויה"ר והוא העיקר – שהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח

צדקנו תבוא בפועל ממש תיכף ומיד ממש... עם כל הפירושים שב"מיד" [כולל גם הר"ת דכללות הדורות משה ישראל (הבעש"ט) דוד (מלכא משיחא)]

... [ובפרטיות יותר בנוגע לדורנו זה – שבר"ת ד"מיד" נרמזים ג'

התקופות השייכות לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו³⁹, ועל סדר הקירבה אלינו – משיח (מנחם שמו), יוסף יצחק, דובער (שמו השני של כ"ק אדנ"ע)],

וכל הפירושים שב"ממש", ולכל לראש מיד ממש כפשוטו, ממש ממש ממש.

(משיחות ש"פ משפטים, ז"ך שבט, מבה"ח אדר א' תשנ"ב)

(39) ראה לעיל ע' 166.

תפדה", וכן צדקה ("ושבי בצדקה"26) וגמילות חסדים27, כמפורש בפרשתנו28, "אם כסף תלוה את עמי את העני", "גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה"29, וכמבואר גם בהסוגיא בבבא בתרא30 ("פירושה" של פרשת משפטים בתושבע"פ) פרטי הענינים דמצות צדקה, ומהעיקר, "גדולה"31 צדקה שמקרב את הגאולה, שנאמר32 כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות".

. . . ובהמשך לזה – גם ההוראה מהתחלת פרשת תרומה (שקורין במנחת שבת): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", החל מהמקדש הפרטי שבכא"א מישראל ("בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד"33), בלבו פנימה, ובביתו ובחדרו, שנעשה בית תורה תפלה וגמ"ח, כולל ובמיוחד ההשתתפות בבנין והרחבת בתי-כנסיות ובתי-מדרשות באופן ד"ויקחו לי תרומה גו' זהב וכסף ונחושת"34 (כל י"ג ט"ו)35 דברים המנויים בכתוב), שע"ז ממהרים ומזוזים ופועלים תיכף בנין ביהמ"ק השלישי כפשוטו ממש.

. . . שההחלטה על זה36 תביא תיכף את השכר37, תביא הגאולה, תיכף ומיד ממש, שאז תערך המלוה מלכה, "סעודתא דדוד מלכא משיחא"38, בהשתתפותו של נשיא דורנו משיח צדקנו בראשנו, בארצנו

(27 כולל גם הפעולה על אוה"ע לעסוק בצדקה, ובפרט לאחר החלטת מנהיגי המדינות ע"ד חסכון בהוצאות הכספיות לצרכי נשק, אזי נקל יותר לפעול שיוסיפו בפעולות של צדקה, הן בנוגע לאוה"ע, והן בנוגע לבני".

(28 כב, כד.

(29 סוכה מט, ב.

(30 ה, א ואילך.

(31 יו"ד, א.

(32 ישע"י נו, א.

(33 ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד.

(34 כה, ב"ג.

(35 ראה לקו"ש חכ"א ע' 153, ובהנסמן שם.

(36 ליתן כפי נדבת לבם הטהור להקרב גמ"ח, שבמוצאי שבת קודש זה נערכת מלוה מלכה

לשובת הקרבן (המו"ל).

(37 ראה תענית ה, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.

(38 סידור האריו"ל במקומו. ועוד.

שהערב ישתעבד, אלא הוא יכול להיחשב כאסמכתא בלבד, כי הנאה כזו, שהערב נחשב מהימן, אין כוחה יפה לגרום לשעבודו של הערב23. והגורם לשעבוד הוא הוצאת הממון של המלוה על-פי דברי הערב, וגרימתו בפועל להפסד כספי. ולכן, במקרה של "חנוק", כאשר "לאו מידי חסריה", אין קיים הגורם לשעבוד, ולכן יש צורך בקנין.

לעומת זאת, שיטת התלמוד הירושלמי היא, שהגורם לשעבוד הערב בשעת מתן מעות אינו ההפסד הכספי של המלוה, אלא קבלת הנאה של הערב, "דקא מהימן ליה", והנאה מעין זו קיימת אצל הערב גם במקרה של "חנוק" לאחר מתן מעות.

ויש לומר, שאת זאת מסביר רבי יוסי בתלמוד הירושלמי בדבריו: ואת שמע מיניה בר נש דהוה צייד לחבריה בשוקא, אתא חד ומר שבקיה ונא יהב, מן אהן גביי ומן אהן לא גביי:

דברי רבי יוסי "מן אהן גביי ומן אהן לא גביי" אינם קביעת מסקנה, שהמלוה תובע את החוב ממי ש"אמר שבקיה" ואינו גובה כלל מן הלווה24, אלא25, זהו הסבר ונימוק

23 משא"כ ב"ע"ב דבית דין" דבההיא הנאה דהב"ד מהימן ליה, הוי הנאה חשובה יותר מזה דמהימן ליה המלוה. ולהעיר מרמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ה ה"ב שכתב בההיא הנאה כו' רק לגבי ערב דב"ד ולא לגבי ערב בשעת מתן מעות.

24 דלפ"ז אי"ז בגדר ערב – ראה מאירי ב"ב כאן ד"ה חכמי נרבונה שאם "אמר הערב שלא בשעת מתן מעות פטור את הלוח .. שאינו צריך קנין, ואין זה צריך לפנים שהרי זה אינו נכנס בכלל תורת ערבות אלא חוב הגמור". אבל ראה חידושי תלמיד הרשב"א קידושין שם (ד"כין) דהשתא הוא דחסר שמעון ממונא ע"פ ראוין בשעת מתן מעות מיקרי .. וכן דנו דין חכמי נרבונה". ריטב"א במשנה ד"ה ואמר לו ובסוף המסכת. רמ"א חו"מ סקכ"ט ס"ג (ממרדכי פרק איהוה נשך* ותוספתא). וראה שו"ת הצ"צ חו"מ ס"כ. ובהערה הבאה.

25 וראה נועם ירושלמי לירושלמי כאן ובס"פ איהוה נשך. ולהעיר מרא"ש ב"מ פ"ט סמ"ג בפ"י הירושלמי (גבי חנוני על פנקסו) ובפלו"א חריפתא שם. תומים סי' קבו סק"ה. ועוד. ואכ"מ.

(* ובמרדכי שם (ט"י שלד) ממשך: ועוד לאו מטעם ערבות הוא דלא שייך אלא במקום שאין הלוח נפטר לגמרי אבל הכא שמתחילת כ"י הרי הן חייבין גמורין ולא מטעם ערבות.

לשעבוד הערב: כיון שבדבריו "שבקיה ונא יהב" הוא גורם לכך שהמלוה לא ידרוש ויציק ללווה, ובמקום זאת הוא יתבע את החוב אצל הערב, לפחות באותה שעה, הרי בעצם אמירה זו הוא מקבל מכך הנאה, ו"בההיא הנאה" הוא משתעבד.

ה. עם ישראל בארץ ישראל – ציבור מאוחד

יש להסביר את האמור לעיל, שהדבר תלוי בהבדל כללי בין בני בבל לבין בני ארץ ישראל: שעבודו של הערב תלוי כמובן בדעתם ובמנהגייהם של בני אדם, כפי שמוצאים בהלכה, ש"אם נהגו הסוחרים להתחייב בלא קנין אפילו שלא בשעת מתן מעות, מנהגם מנהג"26, ולפי זה יש לומר, שהבדל זה בין התלמוד הבבלי לבין התלמוד הירושלמי תלוי ב"דעת בני אדם", בהתאם להבדלים בין המקומות השונים – בבל וארץ ישראל:

נאמר בגמרא27, שעצם קיום הערבות בין ישראל, שיהודי אחד ערב לחברו, נוצרה כאשר עברו בני ישראל את הירדן, ונעשו בארץ ישראל מעורבים ומאוחדים. ולכן "לא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן"29.

ומסביר הגאון הרוגושו"ב30, שכיון ש"כל ישראל הוה כמו מין יחיד .. לא בגדר נפרד .. לכך מהני ערבות", ולא כן כאשר אין הם מצליאות אחת, שאז אין קיימת ערבות.

וזהו ההבדל בין ארץ ישראל לבין בבל: נאמר בגמרא31, ש"אין אוכלוסא בבבל", "ורצה לומר דליכא (=שאינן) צירוף"30, ו"אין תענית ציבור בבבל"32. ולעומת זאת, בארץ

26 כנסת הגדולה חו"מ סקכ"ט (הגהות לטור אות ל') – הובא בבאר היטב שם סק"י"ב.

27 סנהדרין מג, סע"ב (ובפרש"י שם ד"ה עד שעברו). פרש"י נציבים כט, כה.

28 סנהדרין שם.

29 וראה ירושלמי סוטה פ"ז סוף ה"ה – הובא בתו"ה עודם (סוטה לד, א).

30 צפ"פ לסנהדרין שם.

31 ברכות נה, א.

32 פסחים נד, ב.

ישראל נעשו ישראל למציאות של ציבור אחד, „ולכן³³ רק כשעברו הירדן, אז הוא כמו מציאות אחת, וחל עליהם ערבות”³⁴.

אמנם, לאחר שעברו את הירדן וקבלו עליהם ערבות, הרי מאז קיימת הערבות אצל ישראל תמיד³⁵ ובכל מקום, ולכן יכול יהודי להוציא את חברו בכל זמן ובכל מקום בברכת המצוות³⁶, בכל זאת, מכך ש„אין תענית ציבור בבבל”, כיון ששם אין קיים מושג של ציבור בשלמותו, מובן, שעיקר מושג הערבות קיים בשלמותו דוקא אצל יהודים הנמצאים בארץ ישראל³⁷.

ולכן: בתלמודה של בבבל, שבה אין הערבות והאחדות של ישראל קיימת כל כך בשלמות³⁸, נוטים יותר לומר, שכדי לגרום לערבות של יהודי אחד עבור רעהו דרוש מעשה בפועל³⁹ – אם בשעת מתן מעות, כאשר הערב גורם באמירתו לכך שהמלוה יתן את הממון בפועל, ואם לאחר מתן מעות, כאשר „לאו מידי חסריה”, רק אם הערב משתעבד רק על ידי קנין בפועל ממש.

לעומת זאת, אצל האמוראים של התלמוד הירושלמי, תלמודה של ארץ ישראל, אשר בה כל ישראל הם כציבור, בערבות ובהתאחדות³⁸, ברור ששעבוד ערב אינו חייב להיעשות דוקא על ידי פעולה שתתן תוקף מעשי לערבות, ודי בהנאה שהערב מקבל.

33 צפע"ג שם. וראה צפע"ג למכות כד, א ובהמובא שם. (34 להעיר מהדא"ג (ב"ב פח, ב ד"ה ואר"ל בא) דלכן לא נתחייבו בערבות עד ערבות מואב בשנת המ' מטעם שאז הוי כערב בשעת מתן מעות שכבר התחילו בכיבוש א"י קצת ארץ סיוון ועוג'.

35 אף ששנוגע נסטרות איתא בירושלמי סוטה שם „ביבנה הותרה הריצעה יתה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסטרות”. וראה דעת ר"ג סנהדרין שם (הובא בפרש"י נצבים שם).

36 פרש"י ר"ה כט, סע"א. שו"ע אדה"ז או"ח ס"ו ס"ס. (37 ראה צפע"ג מהד"ת צ, ב: גדר צבור מציאות תוארי לא חל רק על ישראל לאחר מ"ת ורק נשחך בא"י.

38 להעיר גם מהחילוק דת"ח שבא"י מנעוין זה לזה בהלכה ות"ח שבבבל מחבלים זה לזה בהלכה (סנהדרין כד, א).

39 ראה מרדכי ב"מ שם: שעת מתן מעות טעמא מאי דכיון דאדיבורי' דידי' קא סמיך ועשה מעשה שהלוא המעות משתעבד כו'.

ו. כאשר ישראל נמצאים במקומם הם כגוף אחד

ובדרך המוסר, ובהמשך לאמור לעיל בסעיף ד':

כאשר ישראל נמצאים במקומם, בארץ ישראל, שבה הם כקומה אחת שלמה⁴⁰, ציבור אחד ומאוחד – אז⁴¹ די בכל דבר הפוגע ביהודי אחד, ואפילו רק גרימת צער וכדומה⁴², כדי לגרום לכך שיהודי אחר יתמסר וישתעבד כדי למנוע צער זה, עד כדי כך שווהי הנאתו שלו, שהוא נהנה ממניעת צער של הזולת, כי הוא והזולת אינם שני דברים שונים, אלא כמציאות אחת. כנאמר בתלמוד הירושלמי במקום אחר⁴³, שהם כשתי ידיים של גוף אחד.

לעומת זאת, בבבל, שבה אחדות ישראל כציבור אחד אינה כל כך בגלוי, הרי כדי שיהודי אחד ישתעבד ויתמסר למען יהודי אחר, יש צורך דוקא בגרימת נזק ממשי ליהודי האחר. אך במקרה שבו „לאו מידי חסריה”, או יש צורך דוקא במעשה גלוי, קנין, שיוכיח שאכן הוא מתכוון להשתעבד עבור הזולת. ורק אז מחליט המלוה לסמוך על שעבוד הערב עבור הלווה.

ז. בבא בתרא – גלות אחרונה

משמעות הדברים בעבודה הרוחנית:

ידוע הכלל לגבי שלש „בבות” – בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא – ש„כולא

(40 ראה תניא פל"ב. לקו"ת נצבים בתחלתו. וראה לקו"ת (בהעלותך לג, ג. אה"ת בראשית (כרך ה) תתקפא, א ואילך) שוה"ע מה שכל ישראל ערבים – מעורבים – זב"ז. (41 להעיר דאבא לגבי ברי' משתעבד גם בלא קנין (ב"ב קעד, ב). אבל לדעת הרמב"ם (הל' מלוה ולוה פכ"ה ה"ז) הוא דוקא בקנין.

וראה לקו"ת שה"ש (לה, ד. אה"ת בראשית שם) דמי שהוא משרש אחד או מענף אחד הוא ערב בעד חבירו יותר מכל ישראל שכולם ערבים זה בזה.

(42 ראה נמוקי יוסף סוף מס' ב"ב במשנה (בשם הגאון בשערינו) פ"ה ה' חונק הוא שמחזיקו בעל חובו שיפרעו".

והיינו רק שמצערנו ולא ענין של חונק. (43 נדרים פ"ט ה"ד.

שמנהיגי אוה"ע²¹ מחליטים ומכריזים מדעתם (ו„בערכאות שלהם”, שיש בהם התוקף ד„דינא דמלכותא דינא”) ע"ד המעמד ומצב ד„וכתתו חרבותם לאתים”.

... ע"פ האמור לעיל מתחזקת יותר הפליאה והתמיהה, ביחד עם גודל הצער וההבהלה (ועד שמצד גודל הצער אין להאריך בזה ביום השבת) – היתכן שבנ"י נמצאים עדיין בגלות!?!... עד מתי!?!...

היתכן שלאחרי כל הסימנים על בוא הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, עד להמאורע דערב שבת זה שאפילו אוה"ע מכריזים שהגיע הזמן ד„וכתתו חרבותם לאתים” – נמצאים אנו ביום הש"ק זה בחוץ לארץ, במקום להמצא, יחד עם כל בני"י מכל קצוי תבל, בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש ובבית המקדש, מסובים ל„שולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם”²², שעליו ערוכים הלוינתן ושור הבר ויין המשומר!

ועוד ועיקר – שעדיין לא נתקבלה ההודעה והציווי ונתינת-כח ד„ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם” (כפי שקוראים בתורה במנחה) בנוגע לבנין ביהמ"ק השלישי!

ומזה מובן גודל הצורך וההכרח להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהענינים שמקרבים ומזרזים ומביאים בפועל ממש את הגאולה תיכף ומיד ממש.

ולכל לראש – בהענין המודגש בפרשת משפטים:

„משפטים” – פרטי הדינים בין אדם לחבירו מתוך שלום²³ (ופשיטא שלילת הפכו, ביטול סיבת הגלות האחרון²⁴), שע"ז באה הגאולה, כמאחז"ל²⁵ במעלת המשפט ש„בו ציון נבנית, שנאמר²⁶ ציון במשפט

(21 ד„אע"ג דאינהו לא חזו מזלייהו חזו” (מגילה ג, א).

(22 פרש"י ריש פרשתנו.

(23 ראה שמו"ר ריש פרשתנו (פ"ל, א): „באין לידי משפט והם עושין שלום”. ובחידושי הרד"ל שם: „אפשר ר"ל ע"י פשרה, וכמ"ש בסנהדרין (ו, ב) איזהו משפט שלום זה הביצוע”.

(24 ראה יומא ט, ב.

(25 שמו"ר שם, טו.

(26 ישע"א, כז.

וגם הזמן שבו אירע מאורע זה (בתקופה האחרונה עצמה) הוא זמן מסוגל בשייכות להגאולה. מצד הקשר והשייכות דומן זה לנשיא דורנו – להיותו ערב שבת האחרון בחודש שבט, חודש האחד עשר, שהעשירי שבו הוא יום ההילולא (גמר ושלמות העבודה) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובאחד עשר שבו נעשה המשך וחיידוש הנשיאות שלו ביתר שאת וביתר עוז עד לסיום וגמר כל העבודה של דורנו זה (דור האחרון של הגלות שהוא הוא דור הראשון של הגאולה) במשך מ"ב שנים די"ל שהם כנגד מ"ב המסעות שבמדבר העמים, שאז כבר מוכנים ועומדים להכניסה לארץ בגאולה האמיתית והשלימה (כמדובר בארוכה בהתוועדות שלפנ"ז¹⁹) – שגם בהזמן (נוסף על המקום) שבו היתה ההכרזה ע"ד "וכתתו חרבותם לאתים" מודגשת השייכות לפעולתו של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, המשיח שבדור, שעל ידו נעשה קיום היעוד "וכתתו חרבותם לאתים וגו'".

... יש לומר, שהחלטת והכרזת מנהיגי אה"ע בערב שבת פרשת משפטים ע"ד המעמד ומצב ד"וכתתו חרבותם לאתים", היא כתוצאה מהחלטת והכרזת "מלכי רבנן" ש"הנה זה (מלך המשיח) בא", החל מהפס"ד של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שמכבר נשלמו מעשינו ועבודתינו דמשך זמן הגלות ומוכנים כבר לקבלת פני משיח צדקנו, וכן הפס"ד של הרבנים ומורייהוראה בישראל שהגיע זמן הגאולה, "יעמוד מלך מבית דוד וכו' בחזקת שהוא משיח" ועד להמעמד ומצב ד"הרי זה משיח בודאי²⁰ – פס"ד "מסיני", שנמשך וחדר גם בגדרי העולם, עד כדי כך

ועד לבניית הבנין המיוחד (בשנת תשי"א לערך) – שבזה מודגש שהאחדות והשלום בין העמים היא כתוצאה מפעולתו של נשיא דורנו בבירור העולם (ע"י הפצת התורה והיהדות וצדק ויושר בכל העולם), וככל שניתוסף בבירור העולם ע"י נשיא הדור ניתוסף גם בקיומו וביסוסו של הארגון שמטרתו לפעול אחדות ושלוש בעולם, ועד לגמר ושלמות בירור העולם בקיום היעוד "וכתתו חרבותם לאתים" שהוא היסוד של ארגון זה*.
 19) שיחות י"א שבט וש"פ בשלח (סה"ש תשנ"ב ע' 308).
 20) רמב"ם ה' מלכים ספ"א.

(* ועד שפסוק זה מתנוסס על גבי כותל הבנין.)

נוזקין חדא מסכתא היא⁴⁴ – אלה הם שלשה חלקים של מסכת אחת.

הענין של "נוזקין" ברוחניות מצביע על גלות. אז משפיעים ה"מזיקים", של לעומת זה, המפריעים ליהודי בעבודת ה' ⁴⁵. ומסכת "נוזקין" – הלכות נוזקין בתורה – הוא הלימוד המבטל את המזיקים⁴⁶, ועל ידי כך מתבטלת הגלות ובאה הגאולה.

ויש לומר שזהו ההסבר בפנימיות התורה לכך שמסכת נוזקין מורכבת משלושה חלקים, כי הם (כמובן מן הוזהר⁴⁷) כנגד "ג' גאולות"⁴⁸, הקשורות לשלושה בתי מקדש⁴⁹. ולכן כל מסכת נוזקין, חדא מסכת היא, כי כאמור מספר פעמים⁵⁰, שלושת בתי המקדש אינם בתים שונים, אלא זהו אותו בית אשר "נאבד" והקדוש-ברוך-הוא מחזיר אותו,

כדברי רש"י על הפסוק⁵¹ "אלה פקודי המשכן משכן העדות" – "רמו למקדש שנתמשכן בשני חורבנין": הענין של "חורבנין" איננו שהמקדש מתבטל ח"ו, אלא באופן של "משכון" בלבד, שנשאר בשלמותו, אלא שהוא נמצא באופן זמני ברשות המלוה⁵². לפי זה יוצא, שמסכת בבא בתרא היא כנגד גלות זו האחרונה.

וזהו ההבדל בין תחילת המסכת לבין סופה: תחילת המסכת היא בענין "השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר": ברוחניות הקדוש-ברוך-הוא וישראל הם "שותפים", כביכול,

והגלות היא כמחיצה בין השותפים⁵³, והיא מפרידה "ביניכם לבין אלקיכם"⁵⁴.

לעומת זאת, סיום המסכת, סיום הגלות, הוא בענין דיני ערב, הרומו לאחדות אשר תתגלה אז בין הקדוש-ברוך-הוא לישראל: על ידי התנהגותם הבלתי רצויה בתקופת הגלות נעשים ישראל משועבדים ר"ל לצד הנגדי, אך מפני שישראל הם עם קרובו, נעשה הקדוש-ברוך-הוא "ערב" עבור ישראל, ונוטל את השעבוד על עצמו, כביכול, כדי לתת לישראל את הכוחות הדרושים להשתחרר משעבוד הצד הנגדי (הלעומת-זה).

ח. סיום הגלות – "חנוק", והקב"ה משתעבד וגואל

וזהו ההסבר בפנימיות למחלוקת שלעיל בין התלמוד הבבלי לבין התלמוד הירושלמי: כידוע, דוקא בסוף הגלות, בעקבתא דמשיחא, הרי חושך הגלות הוא כפול ומכופל, כפי שמתארת הגמרא בהרחבה, בסוף מסכת סוטה, את החושך הרוחני והחושך הגשמי בסוף הגלות.

וזהו הרמז בכך, שבסיום מסכת בבא בתרא עוסקים בענין של "חנוק", שזהו מצבם של ישראל בסוף תקופת הגלות ר"ל, כאשר חושך הגלות מתחזק כל כך, אשר חשים כחנוקים ר"ל לגמרי על ידי חושך הגלות.

ועל כך אומרת הגמרא, שהן לפי התלמוד הבבלי והן לפי התלמוד הירושלמי, ברור ש"אף בחנוק הלכה כרבי ישמעאל", שהערב משתעבד וגובים את הממון מן הערב, ומשמעות הדברים ברוחניות היא: בלי להתחשב בכך שלפי מדת הדין יש מקום לומר שישראל צריכים לשלם את ה"חוב" בעצמם, הרי הלכה היא כרבי ישמעאל – כהן (גדול)⁵⁵,

44) ב"ק קב, סע"א. ע"ז ז, א. ולהעיר מזה"ג (קצת, א) שכולם מרומזים בפסוק "על כל דבר פשע גו'" (פרשתנו כב, ח). וראה סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 370 ואילך ובהערות שם.
 45) להעיר מזה"ג שם.
 46) להעיר ממדור"ל משכחו לביהמ"ד (קידושין ל, ב. סוכה נב, ריש ע"ב).
 47) זח"ג שם.
 48) ראה לקו"ת מטות פג, ג (מזח"א קסט, סע"א): שלשה גאולות הן.
 49) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 28 הערה 13. וש"נ.
 50) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"א ע' 180. וש"נ.
 51) ר"פ פקודי.
 52) וראה לקו"ש שם ע' 291 ואילך. וש"נ.

53) ע"ד הקבלה ראה – לקוטי לוי"צ לוח"ג שם (ע' תא).
 54) ישע"י נט, ב. אגה"ת פ"ה.
 55) חולין מט, סע"א. וראה לקו"ש ח"א ע' 107 (ועוד). וש"נ.

דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ולאח"ז וכתוצאה מזה יציאתו מגבולות המדינה ההיא, ואעפ"כ, נמשכה גם שם הפעילות דשלוחי נשיא דורנו בהפצת התורה והיהדות בחשאי ובמס"נ ממש, עד לתקופה האחרונה שנתבטלה גזירת המלכות ונתאפשר המשך הפעילות דהפצת התורה והיהדות ביתר שאת וביתר עוז, בגלוי ובפירסום, ועד לנפילתו של המשטר הקודם, והקמתו של משטר חדש שהכריז לצדק וליושר ולשלום, על יסוד האמונה בבורא העולם ומנהיגו.

ובהמשך לזה התקיימה בערב שבת זה הפגישה בין מנהיגה החדש של המדינה ההיא למנהיגה של מדינה זו, בהשתתפותם של עוד כמה מנהיגי מדינות גדולות בעולם, שבה נתקבלה ההחלטה וההכרזה שתוכנה, וכתתו חרבותם לאתים".

ויש לומר, שבקיומה של פגישה החלטה והכרזה זו בהעיר של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר (שבה נתקבצו מנהיגי המדינות, כולל גם מנהיג מדינה זו, שהוצרך לבוא מעיר הבירה לעיר זו¹⁶), מרומז, שכל זה בא כתוצאה מהפעולות דהפצת התורה והיהדות, צדק ויושר, בכל העולם, שנעשו ונעשים ע"י נשיא דורנו, משיח שבדור¹⁷, ועד שע"י שלימות העבודה בכהנ"ל בימינו אלה נעשה העולם כולו ראוי ומוכשר להתחלת הפעולה דמלך המשיח, ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים"¹⁸.

16) ואף שהטעם הפשוט לזה הוא לפי שהמקום המיוחד שבו מיוצגים בקביעות באי-כח המדינות שבעולם נקבע מלכתחילה במקום שאינו עיר הבירה של מדינה מסוימת, הרי, הטעם האמיתי לקביעות מקום זה בעיר זו דוקא, הוא, להיותה עיר הבירה של "מלכי רבנו" (ראה גיטין סב, סע"א. ועוד), כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (וראה לקמן הערה 18).

17) ראה קונטרס הנ"ל (שבהערה 11) ס"ה שנשיא הדור הוא המשיח שבדור. ובהדגשה יתירה בכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – כמרוזז בב' שמותיו: "יוסף" – ע"ש ש"יוסף אדני-שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'" (ישעי' יא, יא-יב), ו"יצחק" – ע"ש ש"אז ימלא שחוק פינו" (תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א).

18) ולהעיר, שארגון חבר העמים למטרת אחדות ושלוה בין העמים הוקם בחצי כדור התחתון לאחרי ובסמיכות לבואו של נשיא דורנו לחצי כדור התחתון (החל מהחלטה שנתקבלה באמצע המלחמה, בשנת תש"ב לערך, ובעיקר בסיומה של המלחמה, בשנת תש"ה לערך), ונקבע מקום מושבה בעירו של נשיא דורנו,

וכנאמר בסליחות⁵⁸ „אל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ" – ובכך די והותר כדי לגרום לקדוש-ברוך-הוא להשתעבד לעם קרובו⁵⁹, ולהביא מיד את הגאולה על ידי משיח צדקנו,

שיבנה מקדש (השלישי וה"בתרא") במקומו⁶⁰, וגדול⁶¹ יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון⁶², ובמהרה בימינו ממש. (משיחת ט"ו בשבט תשמ"ה)

איש חסד⁵⁶, שהקדוש-ברוך-הוא משתעבד עבור ישראל, ו"משלם" את חובותינו, כביכול. ההבדל הוא רק לגבי האופן שבו נגרם ה"שעבוד":

מצד התלמוד הבבלי, שבו חושך הגלות הוא בתוקף, ולכן האחדות והערבות שבין הקדוש-ברוך-הוא לבין ישראל אינה כל כך בגלוי, דרוש "קנין": ישראל צריכים לדרוש מהקדוש-ברוך-הוא, כביכול, שהוא "יזדהה" עם מצבם של ישראל ו"ישתעבד", כביכול.

לעומת זאת, התלמוד הירושלמי, המסמל מצב של "אור", הרי ה"שותפות" שבין הקדוש-ברוך-הוא לבין ישראל ברורה וגלויה יותר, ולכן צריך רק "להזכיר" לקדוש-ברוך-הוא את "צערא דחבירה"⁵⁷, הצער שנגרם לישראל עקב המיצר והשביה של הגלות, המתבטא בתפלתם ובתביעתם "עד מתי?!",

58) דשבעה עשר בתמוז (מישעי' סב, ז).

59) ראה לעיל הערה 41.

60) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

61) חגי ב, ט.

62) בב"ב בתחלתה (ג, סע"א ואילך) – דהאחרון קאי אביהמ"ק השני. אבל בוח"א (כת, א) דקאי אביהמ"ק השלישי. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 29 הערה 29 התיווך בין שני הפירושים.

56) חז"א בהשמטות רנו, סע"ב. ובכ"מ. תניא רפ"ג.

57) ל' הרשב"ם (ונמוק"י) ב"ב שם - הובא לעיל סעיף א.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד

הוספה

בשורת הגאולה

מז.

דער מינוי פון דוד מלכא משיחא איז דאך שוין געווען, כמ"ש¹ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", עס דארף נאָר זיין קבלת מלכותו ע"י העם און די התקשרות צווישן דעם מלך מיט דעם עם בשלימות הגילוי – בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחות ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר תנש"א)

(1) תהלים פט, כא.

המינוי דוד מלכא משיחא הרי כבר הי', כמ"ש¹ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", צריכה רק להיות קבלת מלכותו ע"י העם וההתקשרות בין המלך והעם בשלימות הגילוי – בגאולה האמיתית והשלימה.

סו.

בנוגע להמאורעות דימים אלה:

לכל לראש – המאורע שאירע בערב שבת זה, שבו התאספו והתכנסו יחדיו ראשי מדינות גדולות וחשובות בעולם, ובראשם נשיאי שתי המעצמות הגדולות, והחליטו והכריזו על תקופה חדשה ביחסי מדינות העולם – ביטול מצב של מלחמות בין מדינות העולם, שיתבטא

באי"כ המדינות שבעולם כדי להתדבר ביניהם בדרכי נועם ודרכי שלום) – הוא במדינה זו ובעיר זו, המדינה והעיר שבה נמצא "בית רבינו שבבבל"¹¹, "בית חיינו", בית הכנסת ובית המדרש, בית תורה תפלה וגמ"ה, דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבחר בו וקבעו להמקום המרכזי שממנו "תצא תורה", הפצת התורה והמעיינות חוצה בכל קצוי תבל עד ביאת משיח צדקנו (כשיפוצו מעינותיך חוצה¹²), שאז יהי' גם קיום היעוד "וכתתו חרבותם לאתים".

והענין בזה:

בבוא נשיא דורנו לחצי כדור התחתון, וקבע מקומו במדינה זו ובעיר זו, התחיל בתוקף ונעשה הבירור והזיכוכ דחצי כדור התחתון, שגם בו נמשך הגילוי דמתן-תורה (שהי' בחצי כדור העליון¹³), ויתירה מזה – אדרבה – שנעשה המקור שממנו נמשך ונתפשט עיקר הפעולה דהפצת התורה והמעיינות חוצה בכל קצוי תבל ממש, ע"י השלוחים ששלח ברחבי העולם (גם לחצי כדור העליון), עד לפנה הכי נדחת שבעולם, כדי להפיץ תורה ויהדות בין כל בני" (כולל ובמיוחד אלו שדרים בין אומות העולם ומדברים בלשונם ומתנהגים בחיצוניות כמותם), ועוד וג"ו עיקר, הפצת כל עניני טוב וצדק ויושר גם בין אוה"ע ע"י קיום מצוות בני נח¹⁴, כמודגש ביותר בשנים האחרונות, ככל שהולכים ומתקרבים יותר להזמן דביאת משיח צדקנו, ש"אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"¹⁵.

ובתקופה האחרונה (החל משנת נסים, והמשכה בשנת "נפלאות אראנו" ו"נפלאות בכל") הגיעה פעולה זו לשיא – בפריצת גבולותי של המדינה ההיא שבשעתה חרתה על דגלה והכריזה מלחמה בהפצת התורה והיהדות ועד למלחמה באמונה בבורא עולם ומנהיגו (כולל גם המאסר

(11) מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה כו' (סה"ש תשנ"ב ע' 465).

(12) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

(13) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(14) כפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים פ"ח ה"י) ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל

באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח".

(15) צפני" ג, ט. וראה רמב"ם שם ספי"א.

גם בצמצום וביטול כלי נשק, ועד לשלום ואחדות, שיתוף פעולה ועזרה הדדית בין מדינות העולם לטובת האנושות כולה.

וקדם למאורע זה (בהשגחה פרטית) נאמו של נשיא מדינה זו לאומה כולה (באור ליום הרביעי, "קמי שבתא"¹, התחלת ערב שבת זה), שבו הודיע והכריז על פעולותיו בצמצום וביטול כלי נשק, וניצול הכספים (שלא ינתנו לרכישת כלי נשק) כדי להוסיף בעניני הכלכלה של בני המדינה – הכרזה שאושרה ע"י "בית הנבחרים", שבו נקבעים חוקי המדינה שיש להם תוקף ע"פ תורה ("דינא דמלכותא דינא"²).

ויש להתבונן בהלימוד וההוראה ממאורע זה, וגם בפרטי הענינים דהמאורע – מקומו וזמנו, כולל שייכותו לתוכנו של הזמן בתורה, בפרשת השבוע, כדלקמן.

הלימוד וההוראה ממאורע זה הוא בענין כללי ועיקרי בעבודתם של בני"י ("מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"³) – "להביא לימות המשיח"⁴:

מהיעודים דהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בשייכות להנהגת אומות העולם – "וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה"⁵.

ולהוסיף, שענין זה יהי' ע"י פעולתו של מלך המשיח עצמו – כמ"ש בהתחלת הפסוק⁶ "ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים" ("השופט הוא מלך המשיח . . שיהא אדון כל העמים, והוא יוכיח להם ויאמר למי שימצא בו העול ישר המעוות . . ומפני זה לא תהי' מלחמה בין עם לעם כי הוא ישלים ביניהם, ולא יצטרכו לכלי מלחמה, וכתתו אותם לעשות מהם כלי לעבודת האדמה"⁶), שכן, "באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה'

(1) פסחים קו, סע"א.

(2) גיטין יו"ד, ב. וש"נ.

(3) תניא רפל"ז.

(4) ל' חז"ל – במשנה ספ"ק דברכות.

(5) ישעי' ב, ד. מיכה ד, ג.

(6) פי' הרד"ק עה"פ.

גו' ונהרו אליו כל הגוים והלכו עמם רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"⁷, "והמורה הוא מלך המשיח, ועליו נאמר וּשְׁפֹט"⁸.

וכיון שבימים אלו מחליטים ומכריזים ראשי מדינות בעולם ע"ד צמצום וביטול כלי נשק וההוספה בהענינים הדרושים לקיום כלכלת המדינה והעולם כולו – תוכן היעוד "וכתתו חרבותם לאתים", שבירת כלי המלחמה לעשות מהם כלים לעבודת האדמה, "ארץ ממנה יצא לחם"⁸ – ה"ז סימן ברור על התחלת קיומו של יעוד זה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ליתר ביאור:

כיון שנמצאים ב"זמן השיא" ("די העכסטע צייט") של ביאת משיח צדקנו, "הנה זה (מלך המשיח) בא"⁹, רואים כבר (מעין ו)התחלת פעולתו של מלך המשיח על העמים, "ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וגו'" – עי"ז שהקב"ה נותן בלב המלכים דאוה"ע ("לב מלכים ושרים ביד ה'")¹⁰ להחליט ולהכריז יחדיו ע"ד המעמד ומצב ד"וכתתו חרבותם לאתים".

וזהו הטעם שהחלטה והכרזה זו היתה בזמן זה דוקא – בגלל שייכותו המיוחדת להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בפועל ממש.

ויש להוסיף, ששייכותו של המאורע להתחלת פעולתו של משיח צדקנו מודגשת גם בפרטי המאורע – המקום והזמן שבהם היתה החלטת והכרזת ראשי המדינות על המעמד ומצב ד"וכתתו חרבותם לאתים":

המקום שבו אירע מאורע זה (מקום מיוחד שבו מיוצגים בקביעות

(7) ישעי' שם, ב"ג. מיכה שם, א"ב.

(8) איוב כח, ה.

(9) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

(10) לשון הרגיל – ע"פ משלי כא, א. וראה לקו"ש חיי"ג ע' 285 הערה 1 ובשוה"ג.